

Nr 4.

Ankom till riksdagens kansli den 28 februari 1936 kl. 1 e. m.

Utlåtande, i anledning av styrelsens för riksdagsbiblioteket framställning om förhöjt anslag för bokinköp och bokbindning.

Genom beslut av 1930 års riksdag höjdes reservationsanslaget till riksdagsbibliotekets bokinköp och bokbindning från 18,000 kronor till 22,000 kronor, och anslaget har sedan dess varit uppfört å riksstaten med sistnämnda belopp.

I skrivelse till riksgäldskontoret den 23 oktober 1935 anhöll styrelsen för riksdagsbiblioteket, att riksgäldskontoret måtte i sina förslagsberäkningar för budgetåret 1936/1937 höja ifrågavarande anslag med 6,000 kronor till 28,000 kronor. Tillika förklarade styrelsen sig komma att i särskild framställning till riksdagens vederbörande utskott inkomma med närmare motivering för sitt förslag.

I Kungl. Maj:ts förslag till riksstat för nyssnämnda budgetår är anslaget beräknat till det av styrelsen äskade beloppet.

I skrivelse till bankoutskottet den 10 januari 1936 har *styrelsen för riksdagsbiblioteket* såsom motivering för den ifrågasatta anslagsökningen anfört följande:

»I särskild till styrelsen ingiven skrivelse, som här i avskrift bifogas, framhåller överbibliotekarien, att den höjning av anslaget till bokinköp och bokbindning, som skedde år 1930, icke visat sig tillfyllestgörande. Under den tid, som förflutit efter beviljandet av denna höjning av anslaget, har bokmarknaden väsentligt förändrats framför allt genom den svenska kronans försämrade läge i förhållande till utlandet samt vidare genom den synnerligen kraftiga prisstegringen särskilt å tyska bokalster. En undersökning av huru ifrågavarande anslag under budgetåret 1934/1935 tagits i anspråk visar, att enbart för inköp och bindning av tidskrifter, periodica och fortsättningar åtgått 13,400 kronor. Till förvärv av nya och äldre böcker finnes följaktligen endast att tillgå 8,600 kronor, från vilken summa dessutom måste dragas kostnaden för bindning, beräknad till omkring 2,000 kronor icke blott av denna genom köp förvärvade litteratur utan även av den litteratur biblioteket erhåller genom byte eller som gåva. Genom värdeminskningen å bokinköpsmedlen, som av överbibliotekarien vid Uppsala universitetsbibliotek i en skrivelse till större akademiska konsistoriet år 1933 för universitetsbibliotekets vidkommande uppskattats till omkring 50 procent, kan den återstående summan, 6,600 kronor, icke anses vara avsevärt högre än den summa, 3,000 kronor, som år 1929 fanns att tillgå för samma ändamål. En kompensering av bokanslagets genom valutadepreciering och höjda

bokpriser minskade köpkraft torde därför vara nödvändig. Denna höjning torde kunna begränsas till 3,000 kronor.

Överbibliotekarien anser emellertid, att även om denna valutadepreciering och prisförhöjning icke inträffat, den år 1930 skedda ökningen av bokanslaget icke skulle blivit tillfyllestgörande. För varje år har en allt kraftigare begränsning av bokinköpen framträtt som en tvingande nödvändighet, vilket icke enbart kan förklaras genom det försämrade läget å bokmarknaden. Denna ofrånkomliga nedskärning av accessionen, som ovillkorligen måste bli av högst allvarlig innebörd för bibliotekets framtida verksamhet, om den kommer att fortvara under en längre tid, torde jämväl i icke ringa grad vara förorsakad av, att höjningen år 1930 icke var tillfyllestgörande. Överbibliotekarien finner därför en ytterligare årlig höjning — utöver ovan nämnda summa å 3,000 kronor för kompensering av bokanslagets genom valutadepreciering och höjda bokpriser minskade köpkraft — vara i hög grad av behovet påkallad och beräknar denna höjning till 3,000 kronor. Den årliga höjningen bleve härigenom 6,000 kronor. Utöver denna årliga höjning föreslår överbibliotekarien dessutom med särskild motivering, att styrelsen ville åska ett engångsanslag av 4,000 kronor att utgå under budgetåret 1936/1937.

Styrelsen har icke haft något att erinra mot de av överbibliotekarien åberopade motiven för åskande av höjt bokanslag, men funnit att en begränsning av det föreslagna åskandet i så måtto kan göras, att något engångsanslag å 4,000 kronor icke behöver utgå.»

På grund av vad sålunda anförts hemställer styrelsen, att bibliotekets anslag till bokinköp och bokbindning måtte från och med budgetåret 1936/1937 höjas med 6,000 kronor och alltså beräknas till 28,000 kronor.

Utskottet.

Av vad styrelsen för riksdagsbiblioteket anført framgår, att trots den år 1930 beslutade ökningen av bibliotekets bokanslag de för dess bokinköp tillgängliga medlen icke varit tillräckliga för att möjliggöra en önskvärd utveckling av biblioteket, samt att särskilt under de senaste åren svårigheterna att tillgodose bibliotekets inköpsbehov ökats på grund av valutadeprecieringen och de höga priser, som gälla för tyska bokalster. Utskottet, som delar styrelsens uppfattning om behovet av en ökning av bibliotekets bokanslag, biträder det förslag, som styrelsen härutinnan framlagt.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen, i anledning av styrelsens för riksdagsbiblioteket framställning, må till bokinköp och bokbindning för riksdagsbiblioteket för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av 28,000 kronor.

Stockholm den 27 februari 1936.

På bankoutskottets vägnar:

EDVIN LEFFLER.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Lindley, Ernfors, Johansson* i Friggeråker, *Bjurström**, *Ström* i Lidköping, *Ehrnberg, Nilsson* i Mölndal och *Swartling**:

från andra kammaren: herrar *Leffler, Laurén, Paulsen, Johansson* i Sollefteå*, *Andersson* i Falkenberg*, *Carleson, Severin* och *Mattsson*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

RIKSDAGSBIBLIOTEKET
STOCKHOLM

Bilaga.

Överbibliotekarien.

Till

Styrelsen för riksdagsbiblioteket.

I enlighet med styrelsens för riksdagsbiblioteket hemställda beslut riksdagen 1930 en ökning från och med budgetåret 1930/1931 av bibliotekets anslag för bokinköp och bokbindning med 4,000 kronor från 18,000 kronor till 22,000 kronor. Vid ärendets beredning inom styrelsen år 1929 hade överbibliotekarien som motiv för äskande av höjt anslag åberopat den efter nämnda anslags ikraftträdande starkt ökade bokproduktionen, särskilt inom de grenar, som biblioteket företräder, tidskriftslitteraturens förökande med nya publikationer samt den kraftiga prisstegringen å vissa främmande länders bokalster. Under åren 1926—1928 hade enligt verkställd undersökning i medeltal per år kostnaden för bokbindning uppgått till 8,700 kronor samt inköp av tidskrifter, periodica samt fortsättningar till 6,300 kronor. Med hänsyn till att återstoden av anslaget, 3,000 kronor, uppenbart vore otillräckligt för inköp av nyutkommen samt äldre litteratur hade överbibliotekarien efter gjorda beräkningar funnit en höjning av anslaget med minst 7,000 kronor vara i hög grad av behovet påkallad. Styrelsen fann även goda skäl föreligga för en ökning, men ansåg att för närvarande densamma kunde begränsas till 4,000 kronor och anslaget sålunda begränsas till 22,000 kronor. Denna hemställan blev som ovan anförts av riksdagen 1930 bifallen.

Under den tid, som förflutit efter beviljandet av denna begränsade höjning av anslaget, har emellertid bokmarknaden så väsentligt förändrats framför allt genom den svenska kronans försämrade läge i förhållande till utlandet, att enbart av den anledningen en hemställan till riksdagen om förnyad höjning av anslaget icke längre torde kunna uppskjutas. En undersökning av, huru ifrågavarande anslag under budgetåret 1934/1935 tagits i anspråk för olika uppgifter, ådagalägger sålunda, att nu liksom år 1929 ett otillräckligt belopp står till bibliotekets förfogande för inköp av nyutkommen samt äldre litteratur. För inköp och bindning av tidskrifter, periodica och fortsättningar har under budgetåret åtgått 13,400 kronor. Till för-

värv av nya och äldre böcker har följaktligen endast funnits att tillgå 8,600 kronor. Härvid är dessutom att märka, att från denna summa måste dragas kostnaden för bindning beräknad till omkring 2,000 kronor icke blott av denna genom köp förvärvade litteratur utan även av den litteratur biblioteket erhåller genom byte eller som gåva.

Genom den synnerligen kraftiga prisstegringen särskilt å tyska bokalster samt framför allt genom den under senare åren inträffade deprecieringen av den svenska valutan har vidare realvärdet å den resterande inköpssumman omkring 6,600 kronor i hög grad reducerats. Värdeminskningen å bokinköpsmedlen har av överbibliotekarien vid Uppsala universitetsbibliotek år 1933 i en skrivelse till större akademiska konsistoriet i Uppsala för universitetsbibliotekets vidkommande uppskattats till omkring 50 procent. Realvärdet å nämnda summa, omkring 6,600 kronor, kan därför icke sägas vara avsevärt högre än den summa, som år 1929 fanns att tillgå för samma ändamål. Svårigheten för riksdagsbiblioteket att förvärva även den för bibliotekets verksamhet mest betydelsefulla litteraturen utgiven åren 1932—1935 bestyrker ytterligare detta påstående.

Det försämrade realvärdet hos bibliotekens inköpsmedel har av riksdagen redan beaktats. Sålunda erhöilo universitetsbiblioteken i Uppsala och Lund samt kungl. biblioteket år 1934 vardera ett extra anslag, universitetsbiblioteken å 10,000 kronor, kungl. biblioteket å 5,000 kronor avsedda enbart för kompensering av den starka valutadeprecieringen. Tekniska högskolans bibliotek, som — jämte ett extra anslag å 5,000 kronor till kompletteringar — från och med budgetåret 1928/1929 har ett anslag till bokinköp och bokbindning obetydligt högre än riksdagsbibliotekets nämligen 25,000 kronor, erhöil samtidigt 1934 ett extra anslag å 3,000 kronor likaledes uteslutande till kompensering av valutadeprecieringen. Enligt uppgift lämnad av bibliotekets föreståndare upptager tekniska högskolan bland sina petita för nästkommande budgetår en ytterligare höjning av bibliotekets bokanslag med icke mindre än 9,000 kronor.

Syftet med den höjning av anslaget, som beviljades år 1930, var även att bereda biblioteket möjlighet att i större utsträckning än vad dittills varit fallet förvärva den för ett centralt förvaltningsbibliotek behövliga, nyutkommande bokproduktionen. Genom höjningen borde biblioteket därjämte sättas i stånd att komplettera sina boksamlingar, i vad gäller felande äldre litteratur. Bibliotekets vidgade uppgifter och förändrade ställning som bokcentral för såväl riksdagen som den centrala förvaltningen samt den år från år ständigt stegrade lånefrekvensen medföra även ökade krav på rikare litteraturanskaffning till bibliotekets många discipliner.

Har detta syfte kunnat förverkligas medelst 1930 års ökning? Att så icke kunnat ske, framgår klart enbart av det faktum, att det anslag, som stått till förfogande efter beviljandet av ökningen, till sitt realvärde icke varit nämnvärt högre än det som tidigare fanns att tillgå. Medel till förbättrad litteraturanskaffning samt dessutom kompletteringar av äldre boktryck har följaktligen icke genom denna ökning beretts biblioteket. Man frågar sig då, om icke detta syfte likväl kunnat förverkligas, om icke prisförhöjningen och valutadeprecieringen inträffat. Resultatet av bokanskaffningsverksamheten förefaller, enligt min uppfattning, icke ge stöd åt en sådan förmodan. För varje år har en allt kraftigare begränsning av bokinköpen framträtt som en tvingande nödvändighet, vilket förhållande icke enbart kan förklaras genom det försämrade läget å bokmarknaden. Denna ofrånkomliga nedskär-

ning av accessionen, som ovillkorligen måste bli av högst allvarlig innebörd för bibliotekets framtida verksamhet, om den kommer att fortvara under en längre tid, torde jämväl i icke ringa grad vara förorsakad av, att höjningen år 1930 icke varit tillfyllestgörande.

På grund av vad ovan anförts har jag därför kommit till den uppfattningen, att en icke oväsentlig ökning av anslaget är i hög grad nödvändig. Vid beräkningen av denna ökning torde för kompensering av den genom prisförhöjningen och valutadeprecieringen minskade köpkraften hos anslaget en summa av minst 3,000 kronor få anses vara behövlig. Då orsaken till denna höjning får anses vara av tillfällig karaktär, böra dessa medel, i likhet med de av riksdagen tidigare anvisade anslagen av denna art, utgå såsom extra anslag. Därjämte torde, under förutsättning att styrelsen delar min ovan anförda uppfattning, att den år 1930 företagna höjningen icke skulle varit tillfyllest även om anslagets realvärde icke förändrats, en ytterligare ökning vara erforderlig. Och finner jag för sistnämnda ändamål den summa å 3,000 kronor, som år 1929 av överbibliotekarien beräknades behövas utöver den år 1930 beviljade höjningen, för närvarande vara tillräcklig.

Vidare har av anslaget till bokinköp och bokbindning för innevarande budgetår redan kort efter budgetårets ingång förbrukats omkring 4,000 kronor för inköp av nyare litteratur, beroende på att kostnaden för under föregående budgetår beslutade förvärv icke kunnat täckas av samma budgetårs medel. För täckande av denna brist samt därigenom beredande åt biblioteket av möjlighet att under detta budgetår åtminstone i samma utsträckning som under närmast föregående åren förvärva nödig nyare litteratur, torde därför dessutom vara behövt att ett engångsanslag å 4,000 kronor, att utgå under budgetåret 1936/1937, beviljades biblioteket.

Med stöd av ovanstående får jag härmed föreslå styrelsen att till nästföljande års lagtima riksdag ingå med hemställan dels om en ökning från och med budgetåret 1936/1937 av bibliotekets anslag för bokinköp och bokbindning, nu 22,000 kronor, med 3,000 kronor till 25,000 kronor, dels om erhållande av ett extra anslag för budgetåret 1936/1937 å 3,000 kronor för kompensering av bokanslagets genom valutadeprecieringen minskade köpkraft, dels ock om erhållande av ett engångsanslag å 4,000 kronor, att utgå som ett extra anslag under budgetåret 1936/1937.

Stockholm den 19 oktober 1935.

ERIK WINGE.

Vidimeras:

Finn Andreen.

Sven Sernander.
